

РЕЦИДИВУЮЧА ОБСТРУКЦІЯ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ У КОНЕЙ

Повлика А. Д., здобувач вищої освіти ОП «Ветеринарна медицина»
Науковий керівник – **Ігнат'єва Т. М.**, к. вет. н., доцент
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Хвороби дихальних шляхів чинять згубну дію на організм тварин та, зокрема, коней, адже окрім свого самостійного розвитку, супроводжують й інші хвороби, наприклад, інфекційні та інвазивні захворювання або травми. Наявність хвороб дихальних шляхів у коней є причиною їх виключення з робочого, спортивного чи рекреаційного використання [4]. Дослідники, що займаються вивченням даних захворювань та їх впливу на життєдіяльність коней відмічають, що наявність хвороб дихальних шляхів пригнічує працездатність як спортивних, так і робочих тварин. Зарубіжні автори у своїх працях дійшли висновку, що саме захворювання дихальних шляхів є одними з першопричин зниження працездатності коней [1].

На сучасному етапі вивчення даного захворювання, а саме з 2016 року рецидивуючу обструкцію дихальних шляхів прийнято називати також «астмою коней» або «астматичним синдромом коней». Це пов'язано з механізмом перебігу захворювання, що подібне до бронхіальної астми людини.

Рецидивуюча обструкція дихальних шляхів є однією з найбільш поширених хвороб дихальних шляхів у коней. За даними досліджень у 10,8 % коней, які утримуються в закритих приміщеннях реєструють клінічні симптоми захворювання [2]. 44% коней чиї батьки хворіли на рецидивуючу обструкцію дихальних шляхів, проявляють симптоми захворювання. Але незважаючи на широке розповсюдження патології, згубну дію на здоров'я та спосіб життя тварини в цілому, до недавнього часу цій хворобі не надавалося належної уваги, що було пов'язано з обмеженими діагностичними можливостями [3].

Метою статті є висвітлення найактуальніших даних стосовно причин, симптомів, механізмів розвитку, наслідків перенесення рецидивуючої обструкції дихальних шляхів коней, а також профілактики та лікування хвороби.

Рецидивуюча обструкція дихальних шляхів коней більшою мірою реєструється у тварин старшого віку. За статистичними даними хвороба охоплює коней віком від 9 до 12 років. Дане захворювання протікає латентно з періодами рецидивів, а працездатність у коней зберігається. Саме через такий характер протікання хвороби, власники тварин можуть несвоєчасно звернутися до ветеринарного лікаря за діагностикою та лікуванням.

Рецидивуюча обструкція дихальних шляхів виникає у коней старшого віку через ряд причин, серед яких є санітарно-гігієнічні, імунологічні, інфекційні та генетичні фактори, що відіграють головну роль в патогенезі захворювання [2].

Серед санітарно-гігієнічних причин розвитку рецидивуючої обструкції дихальних шляхів є наявність у повітрі конюшень спор грибків, пилових кліщів, що є алергенами та спричиняють подразнюючу дію на дихальні шляхи коней. Серед інших гігієнічних факторів, що провокують хворобу є погана вентиляція приміщення конюшні, через що виникає накопичення у повітрі таких шкідливих газів, як аміак, несвоєчасне прибирання сіна, в якому накопичується пил та пліснява також є причиною захворювання [3]. Через ці санітарно-гігієнічні фактори, що здатні спровокувати рецидивуючу обструкцію дихальних шляхів, дане захворювання отримало назву «стаєнна хвороба».

Механізм розвитку хвороби починається з того, що у дихальні шляхи коней потрапляють частинки пилу та спори грибів з приміщення конюшні, що погано вентилується та прибирається. Незважаючи на те, що більшість частинок «стаєнного» пилу фільтрується у верхніх дихальних шляхах, спори грибів досягають бронхіол і викликають запалення, яке призводить до збільшення секреції слизу і спазму гладкої мускулатури респіраторного тракту,

зокрема стінок бронхіол, що зменшує діаметр дихальних шляхів. Ще більш дрібні частинки здатні досягати альвеол, де у результаті алергічної реакції чи запального процесу накопичується ексудат, що перешкоджає газообміну. Як наслідок знижується еластичність легеневої тканини, атрофуються і стоншуються міжальвеолярні перегородки та порушується капілярний кровотік [3].

Першими симптомами рецидивуючої обструкції дихальних шляхів є втрата працездатності у коней, які на перший погляд здаються здоровими. Але поступово працездатність починає знижуватись і симптомокомплекс стає більш явним, а саме – відмічається черевний тип дихання, западання міжреберних просторів, кашель, реєструється поява легневих хрипів та виділень білого кольору з носа. За важкого перебігу хвороби можна спостерігати задишку, преривчастість або прискорений ритм дихання. Температура тіла хворих коней залишається у межах норми. У 18 % хворих коней реєструють тахікардію, а у понад 54 % – тахіпное [2].

Окрім видимих симптомів у хворих коней реєструються зміни показників крові – збільшується кількість еритроцитів порівняно з клінічно здоровими тваринами, стають вищими показники гемоглобіну та збільшується гематокрит. Через алергічну реакцію на пил та плісняву у крові хворих коней виявляється еозинофілія та збільшення кількості лейкоцитів та моноцитів, що вказує на запалення дихальних шляхів [2].

Рецидивуюча обструкція дихальних шляхів коней може мати хронічну форму. Наслідком чого є підвищення опору в легеневій циркуляції, тому патологія може ускладнюватися дегенеративними змінами в серцевому м'язі та розвитком серцевої недостатності.

Профілактика є дуже важливим етапом у боротьбі з даним захворюванням та передбачає дотримання певних санітарно-гігієнічних вимог. Велике значення мають систематичні прогулянки коней на свіжому повітрі, провітрювання та встановлення вентиляції у конюшні. Заміна підстилки має відбуватися у період, коли тварини перебувають на прогулянці, а сіно для конюшні має зберігатися у спеціально відведеному для цього місці. Треба виключити чищення тварин у стійлі, оскільки цей фактор також негативно впливає на респіраторний тракт тварин [5].

Одужання коней, що страждають на рецидивуючу обструкцію дихальних шляхів проявлялося у тому, що частота нападів кашлю зменшувалася, поступово зникали носові виділення та задишка, підвищувалася працездатність.

Лікування рецидивуючої обструкції дихальних шляхів складається з трьох основних етапів – дотримання санітарно-гігієнічних умов щодо утримання коней та облаштування конюшень необхідними умовами для підтримання здоров'я тварин та попередження розвитку захворювань, застосування кортикостероїдів для усунення запального процесу та введення бронходилататорів з метою поліпшення дихальної функції. Усі три етапи лікування слід застосовувати для хворих коней незалежно від ступені тяжкості захворювання.

За результатами клінічних досліджень у спортивних коней протягом періоду лікування зростала працездатність, робочі тварини проявляли більшу активність та меншу втомлюваність і лише в однієї тварини (7,69 %) втомлюваність відмічалася під кінець роботи [4].

На сучасному етапі вивчення та лікування рецидивуючої обструкції дихальних шляхів застосовують інгаляційний шлях введення препаратів, що дозволяє максимально досягнути концентрації препарату в легенях і мінімізувати побічну дію на організм.

Найважливішим у лікуванні тварин є зменшення впливу пилу на респіраторний тракт, оскільки правильно підібрана фармакотерапія не буде мати ефективність без змін навколишнього середовища та без усунення чинника захворювання – пилу та грибкових мікроорганізмів.

При дотримання санітарно-гігієнічних умов та фармакотерапії, клінічні ознаки хвороби зникають протягом 3-4 тижнів. Але рецидив захворювання може статися за умов навіть короткочасного контакту з алергенами [4].

Отже, серед хвороб респіраторного тракту коней велике поширення набула рецидивуюча обструкція дихальних шляхів, яка проявляється у тварин старшого віку. Найважливішим чинником, через який виникає дана патологія є недотримання санітарно-гігієнічних умов утримання коней у конюшні. Поганий стан сіна та підстилки, утворення плісняви, наявність пилу та зростання грибкових мікроорганізмів, недотримання умов зберігання сіна призводять до появи алергічних реакцій, запалення та спазмів гладкої мускулатури респіраторного тракту.

Рецидивуюча обструкція дихальних шляхів коней – це захворювання, клінічні прояви якого з'являються не одразу і будучи вже хворими, коні зберігають свою працездатність. А через певний проміжок часу можна зареєструвати видимі симптоми хвороби, наприклад, такі як кашель, утруднене дихання, хрипи та виділення з носа. Також наявні фізіологічні зміни показників крові порівняно з клінічно здоровими тваринами.

Недотримання санітарно-гігієнічних умов значно ускладнює одужання коней навіть при правильно підібраній фармакотерапії, адже слід виключити чинники зараження, такі як пліснява, пил та грибкові мікроорганізми. З цією метою конюшні слід облаштувати вентиляцією, регулярно провітрювати приміщення, міняти підстилку та правильно зберігати сіно.

Оскільки основним етіологічним чинником захворювання в коней є потрапляння в дихальні шляхи алергенів, що знаходяться в сіні та підстилці, а провідну роль у патогенезі відіграє алергічна реакція на специфічні антигени. Все вище вказане дає підстави для більш глибокого вивчення даного захворювання коней, що в перспективі забезпечить покращення їх добробуту.

Бібліографічний список:

1. Бучек, К., Максимович, І., Станец, М., Мільчак, А., (2017). Ендоскопічна діагностика рецидивуючої обструкції дихальних шляхів у коней: стаття
2. Максимович, І. А., (2017). Гематологічний статус у коней за астматичного синдрому: стаття.
3. Максимович, І. А., (2015). Рецидивуюча обструкція дихальних шляхів у коней. Поширення, етіологія та патогенез: стаття.
4. Слівінська, Л. Г., Максимович, І. А., (2018). Лікування коней за астматичного синдрому: стаття.
5. Laurent, L., Andry, M., Hoffman., (2007). Inflammatory airway disease of horses